

Αρχιτεκτονικές Συνόλου Εντολών (Instruction Set Architectures - ISA)

<http://mixstef.github.io/courses/comparch/>

Μ.Στεφανιδάκης

Ο (μικρο)επεξεργαστής

- (Micro)processor
 - Μέρος ενός ευρύτερου υπολογιστικού συστήματος
 - Αρχικά: μόνο η Κεντρική Μονάδα Επεξεργασίας (ΚΜΕ)
 - Central Processing Unit (CPU)
 - Περιέχει σήμερα πολλαπλές υπομονάδες επεξεργασίας
 - Cores
 - Με διαφορετικά χαρακτηριστικά ή/και ρόλους
 - Και μέρος της ιεραρχίας μνήμης
 - Καθώς και μέρος των μονάδων ελέγχου συσκευών εισόδου - εξόδου

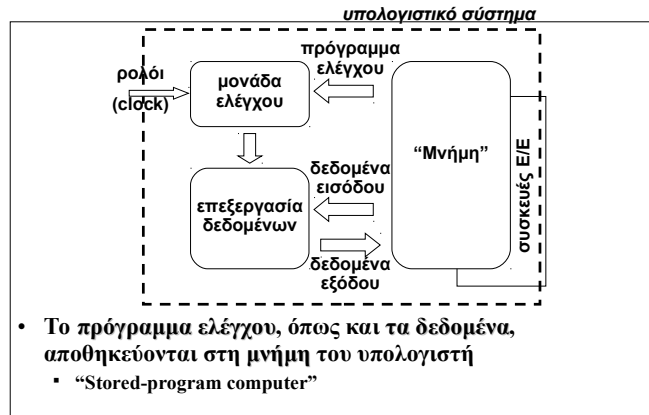
Είδη μικροεπεξεργαστών

- Γενικού σκοπού
 - Οι περισσότεροι γνωστοί επεξεργαστές
- Συνεπεξεργαστές (co-processors)
 - Ειδικές λειτουργίες
- Μικροελεγκτές (microcontrollers)
 - Συστήματα ελέγχου
- Μέσα σε Systems-on-Chip
 - Μαζί με κυκλώματα σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος
 - π.χ. με τον «ασύρματο» ενός κινητού

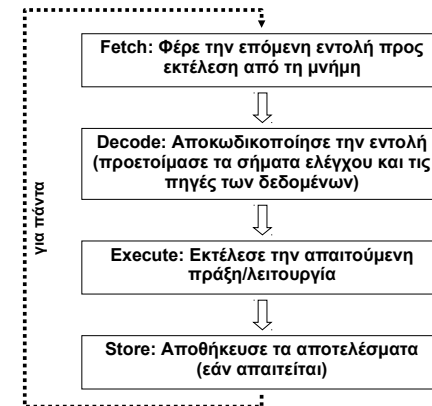
Κεντρική Μονάδα Επεξεργασίας

- Central Processing Unit (CPU)
 - Ένας όρος που τείνει προς εξαφάνιση
 - Μετά την εμφάνιση των πολλών/διαφορετικών μονάδων επεξεργασίας στο ίδιο τσιπ
- Ποιος ο ρόλος μιας Μονάδας Επεξεργασίας
 - Μετασχηματίζει (επεξεργάζεται) δεδομένα σύμφωνα με ένα πρόγραμμα ελέγχου
 - Το πρόγραμμα ελέγχου αποτελείται από εντολές μηχανής

Το μοντέλο «von Neumann»

Εκτέλεση εντολών: ο κύκλος μηχανής

Εκτέλεση εντολών

- Επόμενη εντολή προς εκτέλεση
 - Program Counter (PC): καταχωρητής που περιέχει τη διεύθυνση της θέσης μνήμης όπου βρίσκεται η επόμενη εντολή
 - Σειριακή αύξηση διεύθυνσης μετά την εκτέλεση εντολής
 - Η μεταπήδηση σε νέα θέση μνήμης (διακλάδωση)
 - Η διαδικασία επαναλαμβάνεται συνεχώς
 - Όσο η Μονάδα Επεξεργασίας είναι σε λειτουργία
 - Πολλές μονάδες μπορούν να «παγώσουν» τη λειτουργία τους (κατάσταση HALT)
 - Σε αναμονή εξωτερικού σήματος επανεκκίνησης

Η πρώτη εντολή που εκτελείται

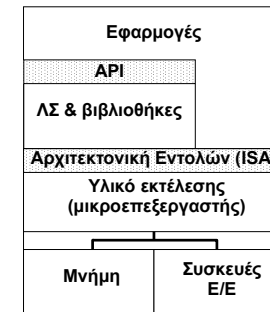
- Εκκίνηση εκτέλεσης
 - Με την εφαρμογή τάσης ο PC παίρνει μια προκαθορισμένη τιμή
 - Συνήθως στην αρχή ή στο τέλος της υποστηριζόμενης περιοχής μνήμης
 - Ανάλογα με την αρχιτεκτονική της κάθε Μονάδας Επεξεργασίας
 - Εκεί ο κατασκευαστής έχει τοποθετήσει τις πρώτες εντολές αρχικοποίησης του συστήματος

Αρχιτεκτονική Συνόλου Εντολών

- **Instruction Set Architecture (ISA)**

- Το ορατό μέρος ενός υπολογιστικού συστήματος για τον προγραμματιστή (και τον μεταγλωττιστή)
- Δεκαετία 60-70: συνώνυμο του όρου «αρχιτεκτονική Η/Υ»
 - « η δομή ενός υπολογιστή, την οποία ο προγραμματιστής πρέπει να γνωρίζει για να γράψει ένα σωστό (χρονικά ανεξάρτητο) πρόγραμμα σε γλώσσα μηχανής για τον υπολογιστή αυτόν» (IBM)

Η διεπαφή ISA στην ιεραρχία επιπέδων

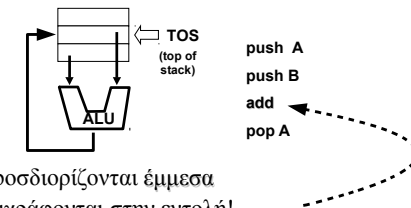
- **Αρχιτεκτονική Εντολών (ISA)**
 - Η διεπαφή υλικού-λογισμικού

Αρχιτεκτονική Συνόλου Εντολών (ISA)

- **Τι περιγράφει;**

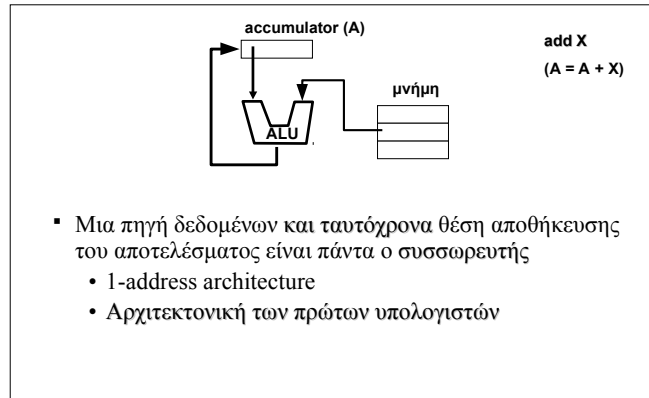
- Διαθέσιμες πράξεις/λειτουργίες
 - Κωδικοποίηση λειτουργιών
- Μορφή των δεδομένων εισόδου-εξόδου
 - Operands
- Μέθοδοι προσπέλασης μνήμης
 - Προέλευση των δεδομένων
- Χώροι προσωρινής αποθήκευσης
 - Καταχωρητές
- Διακοπές και καταστάσεις σφάλματος
 - Ποια η “αντίδραση” του επεξεργαστή

Αρχιτεκτονική σωρού (stack)

- Οι πηγές προσδιορίζονται έμμεσα
 - Δεν περιγράφονται στην εντολή!
 - 0-address architecture
 - Δημοφιλές σχήμα κατά τη δεκαετία του 60
 - Δύσκολη προσπέλαση σωρού, απαιτούνται πολλαπλές αντιμεταθέσεις και αντιγραφές για να έρθουν τα δεδομένα στη σωστή θέση

Αρχιτεκτονική συσσωρευτή (accumulator)

- Μια πηγή δεδομένων και ταυτόχρονα θέση αποθήκευσης του αποτελέσματος είναι πάντα ο συσσωρευτής
 - 1-address architecture
 - Αρχιτεκτονική των πρώτων υπολογιστών

Αρχιτεκτονικές με καταχωρητές (registers)

- Memory-register
 - Οποιαδήποτε εντολή μπορεί να προσπελάσει τη μνήμη
- Όμως:
 - Πολλαπλές προσπελάσεις μνήμης
 - Λήψη εντολής – Λήψη δεδομένων εντολής
 - Πολύπλοκη εκτέλεση εντολής σε στάδια
 - Συνωστισμός στον διάδυο επικοινωνίας με μνήμη

Αρχιτεκτονικές με καταχωρητές (registers)

- Register-register (load-store)
 - Μόνο εντολές load-store μπορούν να προσπελάσουν τη μνήμη
- Η αρχιτεκτονική των σύγχρονων επεξεργαστών
 - Οι καταχωρητές προσπελούνται πολύ γρήγορα
 - Χρειάζονται λιγότερα bits για να επιλεγούν
 - Οι μεταγωγιστές αναθέτουν μεταβλητές σε καταχωρητές

Η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής εντολών

- Οι πρώτοι υπολογιστές (.. - '60)
 - Αρχιτεκτονική συσσωρευτή και αργότερα σωρού
 - Ικανοποιητική λύση λόγω της απλής τεχνολογίας των μεταγωγιστών
- Πολύπλοκες αρχιτεκτονικές ('70 - ..)
 - Ενσωμάτωση σύνθετων μορφών εντολών και μεθόδων προσπέλασης μνήμης
 - Προσπάθεια υποστήριξης υψηλών γλωσσών προγραμματισμού – μείωσης κόστους λογισμικού
 - Πολλά χαρακτηριστικά μένουν αχρησιμοποίητα...
 - Complex Instruction Set Computers (CISC)

Η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής εντολών

- **Reduced Instruction Set Computers (RISC) ('80 - ...)**
 - Απλούστερες και φθηνότερες load-store αρχιτεκτονικές με σταθερό μήκος εντολών
 - Μεγαλύτερη απόδοση – ταχύτερη εκτέλεση εντολών
 - Ευνοείται από την αφθονία υλικού χαμηλού κόστους και την προηγμένη τεχνολογία των μεταγωγτιστών
 - Οι σημερινοί επεξεργαστές με εντολές CISC (π.χ. η αρχιτεκτονική x86), μεταφράζουν εσωτερικά σε εντολές RISC

Εντολές: κατηγορίες λειτουργιών

- **Βασικές κατηγορίες**
 - Αριθμητικές και λογικές πράξεις
 - Μεταφορά δεδομένων
 - Από-προς Καταχωρητές και Μνήμη
 - Έλεγχος ροής εκτέλεσης
 - Διακλαδώσεις και κλήσεις συναρτήσεων
- **Άλλες κατηγορίες**
 - Ειδικές εντολές συστήματος
 - ΛΣ, εικονική μνήμη
 - Απαιτούνται αυξημένα προνόμια εκτέλεσης
 - Επεξεργασία πολλαπλών δεδομένων ταυτόχρονα («παράλληλα»)
 - Χρήσιμο για γραφικά, σειρές χαρακτήρων, multimedia

Κωδικοποίηση Εντολών

opcode	operand1	operand2	..	operandN
--------	----------	----------	----	----------

- **Σειρά δυαδικών ψηφίων**
 - Μεταβλητού μήκους
 - Συμπαγή προγράμματα (μικρότερο μέγεθος)
 - Σημαντικά πολυπλοκότερο υλικό
 - Σταθερού μήκους
 - Απλούστερη και ταχύτερη λήψη-αποκωδικοποίηση
 - Μεγαλύτερα προγράμματα
 - Μέθοδοι συμπίεσης

Κωδικοποίηση Εντολών

opcode	operand1	operand2	..	operandN
--------	----------	----------	----	----------

Περιγράφει το είδος της πράξης που θα εκτελεστεί

Περιγράφουν την προέλευση των δεδομένων εισόδου (αριθμό καταχωρητή, διεύθυνση μνήμης κλπ) και τον προορισμό των δεδομένων εξόδου (αποτελέσματος πράξης)

Το είδος της πράξης προσδιορίζει τον τύπο, την προέλευση και τον αριθμό των δεδομένων που συμμετέχουν στην πράξη !

Αριθμητικές/λογικές εντολές

- Αριθμητικές-λογικές πράξεις
 - Είδος πράξης
 - Είδος δεδομένων
 - Πηγές δεδομένων και προορισμός
 - Παράδειγμα (θεωρητικό):
 - $Rd = Rs1 + Rs2$

add	Rd	Rs1	Rs2
-----	----	-----	-----

- Rd: προορισμός (καταχωρητής αποθήκευσης αποτελεσματος)
- Rs1, Rs2: πηγές (καταχωρητές δεδομένων εισόδου)

Εντολές μεταφοράς δεδομένων

- Μεταφορά δεδομένων
 - Κατεύθυνση: από (load) ή προς (store) τη μνήμη,
 - Πηγή δεδομένων και προορισμός
 - Μήκος μεταφερόμενης λέξης
 - Παράδειγμα (θεωρητικό):
 - $Rd = \text{mem}[\text{addr}]$
load	Rd	addr
 - Στο παράδειγμα η διεύθυνση είναι απόλυτη (προσδιορίζεται μέσα στην εντολή)
 - Δεν είναι η χρησιμότερη μορφή διεύθυνσης!

Εντολές διακλάδωσης

- Ο επεξεργαστής
- ISA
- Κατηγορίες εντολών

- Διακλάδωση
 - Με ή χωρίς συνθήκη
 - bne R1, R2, +8 // branch if not R1==R2
 - Σε απόλυτη διεύθυνση
 - jump 0xFF97DE00
 - Σχετικά ως προς την τρέχουσα θέση (offset)
 - jump +130 // offset = +130
 - Ο παραγόμενος κώδικας μπορεί να τοποθετηθεί οπουδήποτε στη μνήμη

bne	R1	R2	+8
-----	----	----	----

Μέθοδοι προσπέλασης μνήμης

- Τουλάχιστον κάποιες εντολές προσπελάνουν τη μνήμη
 - για ανάγνωση ή εγγραφή δεδομένων
 - Πώς σχηματίζεται η διεύθυνση προσπέλασης;
 - Η γενική ιδέα: υποβοήθηση του λογισμικού
 - Διαφορετικός σχηματισμός διεύθυνσης για
 - Τοπικές μεταβλητές
 - Δείκτες (έμμεση προσπέλαση)
 - Στατικά δεδομένα
 - Διάσχιση πινάκων
 - (Σταθερές τιμές)
- Υποστήριξη ανάλογα με αρχιτεκτονική

Μέθοδοι προσπέλασης μνήμης

- Στο σχηματισμό της διεύθυνσης μνήμης μπορούν να συμμετέχουν:

- Απόλυτες τιμές διεύθυνσης
- Καταχωρητές
- Σταθερές τιμές μετατόπισης (offsets)

πιθανή
χρήση

<i>displacement</i>	mem[offs+reg]	τοπικές
<i>register indirect</i>	mem[reg]	δείκτες
<i>indexed</i>	mem[reg1+reg2]	πίνακες
<i>direct</i>	mem[addr]	στατικές
<i>memory indirect</i>	mem[mem[reg]]	*δείκτες
<i>auto-increment</i>	mem[reg++]	πίνακες
<i>scaled</i>	mem[offs+reg1+reg2*d]	πίνακες